

ЉУБАВ

Бисери српске љубавне
поезије и прозе

Приредио
Зоран Пеневски

■ Laguna ■

Садржај

Уводна најомена 13

Деспот Стефан Лазаревић СЛОВО ЉУБВЕ 15

Јован Дучић О ЉУБАВИ 18

Ој девојко, селен велен

Народне пословице о љубави. 51

Народне љубавне песме 53

Бећарци. 60

Бранко Радичевић ДЕВОЈКА НА СТУДЕНЦУ 61

Бранко Радичевић НОЋ ПА НОЋ 62

Бранко Радичевић ВРАГОЛИЈЕ 64

Бранко Радичевић СРЕТАН ПАСТИР 67

Бранко Радичевић КЛЕТВА 68

Бранко Радичевић (УКОР) 69

Бранко Радичевић (ПЕВАМ ДАЊУ, ПЕВАМ НОЋУ) 70

Какви тебе, срце, тајни јади ломе

Јован Јовановић Змај Из „ЂУЛИЋА“ 73

Војислав Илић ЉУБИМ ТЕ, ДУШО! 83

Милорад Ј. Митровић БИЛА ЈЕДНОМ РУЖА ЈЕДНА... 84

Богобој Атанацковић БУЊЕВКА 85

Ђура Јакшић ЈЕДНОЈ НЕСТАШНОЈ ДЕВОЈЦИ 100

Јован Пачић ПОНУД	101
Драга Дејановић Димитријевић БЕЖ ОД МЕНЕ!	102
Стеван Владислав Каћански НЕ ЉУБИ МЕ	104
Алекса Шантић НЕ ВЈЕРУЈ	106
Алекса Шантић ПРОЉЕЋЕ	107
Алекса Шантић ЉУБАВ	108
Милан Ђурчин ДА Л' ХОЋЕШ ТАКО?	109
Милан Ђурчин У ТРОЈЕ	110
Милан Ђурчин У „БЕЧКОЈ ШУМИ“	111
Милутин Бојић ОДБЛЕСАК	112

Не знам зна ли

Јован Илић ДА СУ МЕНИ ОЧИ ТВОЈЕ	115
Кнез Михаило Обреновић ШТО СЕ БОРЕ МИСЛИ МОЈЕ	116
Драга Дејановић Димитријевић НЕ ЗНАМ ЗНА ЛИ	117
Драга Дејановић Димитријевић МАЛОМ ЂАВОЛУ	118
Драга Дејановић Димитријевић ПИТАШ МЕ	119
Василије Живковић У НОЋИ	120
Василије Живковић МОЈИ ЈАДИ	122
Ђура Јакшић МОМА	124
Ђура Јакшић КРОЗ ПОНОЋ	125
Лаза Костић ПОД ПРОЗОРОМ	126
Лаза Костић У НОЋИ	128
Владислав Петковић Дис СЕЋАЊЕ	129
Владислав Петковић Дис ПОД ПРОЗОРОМ	133
Владислав Петковић Дис НА КАЛЕМЕГДАНУ	134
Алекса Шантић ЕМИНА	135
Алекса Шантић ЧЕКАЊЕ	136
Милан Ракић ЧЕКАЊЕ	137
Милан Ракић ОБНОВА	138
Сиде Миличић СЕЋАЊЕ	139

Шапат пољупца и уздисај риме

Војислав Илић (ВЕЧЕ ЈЕ ОДАВНО ПРОШЛО...)	143
Милан Кујунџић Абердар ЛАБУД СЕ КУПА	144
Мирко Королија МИРОВАЊЕ	145
Јован Дучић ЕКСТАЗА	146
Јован Дучић РЕФРЕН	147

Јован Дучић КРАЈ	148
Јован Дучић МИР	149
Јован Дучић СУСРЕТ	150
Јован Дучић СИМВОЛ	151
Јован Дучић СУТОН	152
Јован Дучић МИРНА ПЕСМА	154
Јован Дучић ПЕСМА ЉУБАВИ	155
Јован Дучић ПЕСМА ЖЕНИ	156
Ђура Јакшић МОЈА МИЛКА	157
Лаза Костић СНОВЕ СНИВАМ	159
Милета Јакшић ЛЕТЊА НОЋ	160
Милутин Бојић СОНЕТИ	162
Борисав Станковић УВЕЛА РУЖА	165
Милутин Ј. Јовановић У ВЕЧЕРИ ПОЗНЕ...	189
Милош Црњански ПРИЧА	190

Пламена се споји душа

Петар Петровић Његош ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ (одломак)	192
Петар Петровић II Његош НОЋ СКУПЉА ВИЈЕКА	194
Љубица Арсић ОНАЈ ДРУГИ ШТО ЧЕКА У ТАМНОЈ НОЋИ	196
Даница Марковић ВРАЂАЊЕ У ПРОШЛОСТ	202
Момчило Настасијевић ГОСПИ	203
Момчило Настасијевић ТРАГ	204
Момчило Настасијевић ЈЕДИНОЈ	206
Момчило Настасијевић СУТОН	207
Момчило Настасијевић ПРИЧА	208
Љиљана Ђурђић КАКО САМ ЉУБИЛА ФРАНЦА КАСПАРА	210

Вила прељубника

Јелена Ленголд ВИЛА ПРЕЉУБНИКА	217
Фрида Филиповић ЉУБАВ – МРЖЊА	226
Драгиша Васић ВАСКРСЕЊЕ	232
Надежда Илић Тутуновић ТАЈНА	242

Од љубави наших веће су тишине

Милован Видаковић У МЕСТУ ПРИЈАТНОМ, ТИХОЈ ПУСТИЊИ	257
Јован Дучић ПЕСМА УМИРАЊА	258
Владислав Петковић Дис СЕДМА ПЕСМА	259

Јанко Веселиновић АШИКОВ ГРОБ	261
Војислав Илић ЕЛЕГИЈА	272
Милета Јакшић ШЕТЊА	273
Стеван Сремац МИЦА И МИКИЦА	274
Алекса Шантић ЈЕСЕН	291
Милан Ракић ИСКРЕНА ПЕСМА	292
Милан Ракић ОБИЧНА ПЕСМА	294
Иво Ђипико АНТИЦА	296
Симо Матавуљ МРВИЦА ФИЛОЗОФИЈЕ	321
Јела Спиридоновић Савић ГОСПОЋИЦА ГЕОРГИНА	326

Узалуд је будим

Бранко Миљковић УЗАЛУД ЈЕ БУДИМ	341
Петар Кочић МРГУДА	343
Сима Пандуровић ТРАГ ВРЕМЕНА	348
Лаза Лазаревић ШВАБИЦА	350

У сазнању нема дражи

Јован Дучић ЉУБАВ	391
Јован Дучић ЖЕНА	392
Јован Дучић МОЈА ЉУБАВ	393
Лаза Костић SANTA MARIA DELLA SALUTE	394
Милица Вуловић НЕМИР ИЗМЕЂУ ЧЕТИРИ ЗИДА	398
Владислав Петковић Дис МОЖДА СПАВА	410
Иво Андрић ЈЕЛЕНА, ЖЕНА КОЈЕ НЕМА	412
Момо Капор ЧУДО	430

Њене су мисли птице

Растко Петровић СА СВЕТЛИМ ПОЉУПЦЕМ НА УСНАМА	435
Растко Петровић ЊЕНЕ СУ МИСЛИ ПТИЦЕ	437
Милутин Ускоковић РЕКВИЈЕМ	438
Драгослав Михаиловић БЕСМРТНА ЉУБАВ ПЛАВЕ ДРАМЕ	441
Раде Драинац ЉУБАВНИ ПУСТОЛОВ	453
Мирослав Антић НАЈДИВНИЈИ ГРАД	454
Иван В. Лалић ЉУБАВ	458
Љубивоје Ршумовић СУНЦОКРЕТ ПРОТИВ СВЕТА	459
Горан Петровић РЕЧИ	468
Момо Капор ЉУБАВИ	473

Васко Попа ДАЛЕКО У НАМА.	474
Дејан Алексић ОНИ	476
Јовица Аћин КО ХОЋЕ ДА ВОЛИ, МОРА ДА УМРЕ	477
Ивана Димић АМИГДАЛА	499

Време се мења па и ми у њему

Војислав Илић ЉУБАВНА ПРИЧА	
О ДОНУ НУНЕЦУ И ДОНА КЛАРИ	503
Стеван Сремац ИДЕЈАЛ.	506
Душан Радовић ПЛАВИ ЖАКЕТ	536
Бранислав Нушић НАШ „РОМЕО И ЈУЛИЈА“	538
Милош Николић О ЉУБАВИ	540
Влада Стојиљковић МАМА И ТАТА СЕ ДРЖЕ ЗА РУКЕ	542

Уводна напомена

Као што се не може о љубави све рећи тако се и у једној књизи не може сакупити све што је написано о њој. Отуда је ово тек једна ниска, начињена од бисера позајмљених од неименованих народних певача до Ршумовића, од Лазаревића до Петровића, од Дејановићеве до Ђурђићеве. Привучена темом или неким другим сазвучјем, остварења су у књизи груписана у неколико целина: народна књижевност и дела блиска њој (*Ој девојко, селен велен*), романтични изливи и признање љубави (*Какви ѿеде, срце, ѿајни јади ломе*), љубавна слутња и патња издалека (*Не знам зна ли*), о љубави и заљубљивању (*Шайаѿи ѿољуйца и уздисај риме*), мисаоно тајанство љубави (*Пламена се сѿоји душа*), о прељуби (*Вила ѿрељубника*), о трагичној и неуспелој љубави (*Од љубави наших веће су ѿишине*), мотив „мртве драге“ и страдања (*Узалуд је дудим*), апстрактни немир (*У сазнању нема дражи*), необични приступи љубави и страсти (*Њене су мисли ѿишце*) и љубав с примесом духовитости (*Време се мења ѿа и ми у њему*).

У овај избор уткана је и нада да ће читаоца водити до новог промишљања о српској књижевности, до нових књига и до нове љубави, или њеног чувања.

Деспот Стефан Лазаревић

СЛОВО ЉУБВЕ

Стефан деспот,
најслађему и најљубазнијему,
и од срца мога нераздвојноме,
и много, двоструко жељеноме,
и у премудрости обилноме,
царства мојега искреноме,
(име рекавши),
у Господу љубазан целив,
уједно и милости наше,
неоскудно даровање.

Лето и пролеће Господ сазда,
као што и псалмопевац рече,
и у њима красоте многе:
птицама брзо, весеља брзо прелетање,
и горама врхове,
и луговима пространства,
и пољима ширине;
и ваздуха тананог
дивним неким таласима брујање:
и земаљске дароносе
од мирисних цветова, и травносне;
али и саме човекове природе
обнављање и веселост
достојно ко да искаже?

Ово све, ипак,
и друга чудна дела Божја,

која ни оштровидни ум
сагледати не може,
љубав превазилази.
И није чудо,
јер Бог је љубав,
као што рече Јован син громов.

Варање никакво у љубави места нема.
Јер Каин, љубави туђ, Авељу рече:
„Изиђимо у поље.“

Оштро некако и бистротечно
љубави је дело,
врлину сваку превазилази.

Љубав Давид лепо украшава,
рекавши: „Као миро на главу,
што силази на браду Аронову,
и као роса аермонска,
што на горе силази Сионске.“

Узљубите љубав,
младићи и девојке,
за љубав прикладни;
али право и незазорно,
да младићство и девство не повредите,
којим се природа наша
Божанској присаједињује,
да Божанство не узнегодује.
Јер апостол рече:
„Духа Светога Божјега не растужујте,
Којим се запечатисте
јавно у крштењу.“

Бејасмо заједно и један другом близу,
било телом или духом,
но да ли горе, да ли реке
раздвојише нас,
Давид да рече: „Горе Гелвујске,

да не сиђе на вас ни дажд, ни роса,
јер не сачувасте Саула,
ни Јонатана!“
О безлобља Давидова,
чујте, цареви, чујте!
Саула ли оплакујеш, нађени?
Јер нађох, рече Бог,
човека по срцу моме.

Ветрови да се с рекама сукобе,
и да исуше,
као за Мојсија море,
као за Исуса судије,
ћивота ради Јордан.

Еда би се опет саставили,
и видели се опет,
љубављу се опет сјединили
у самом Христу Богу нашем,
Коме слава са Оцем
и са Светим Духом
у бескрајне векове,
АМИН.

Јован Дучић

О ЉУБАВИ

(из БЛАГА ЦАРА РАДОВАНА)

1.

Љубавници су највећи утописти, а љубав је највећа утопија. У љубави се осећа више него што треба, пати више него што се мисли, сања више него што се живи, и каже и оно у шта ни сами не верујемо. У љубави нема ничег разумног. Љубав је једно душевно стање без равнотеже и без разабрања. Зато су антички Грци сматрали љубав болешћу, а заљубљене болесницима. Ни заклетва заљубљених није за њих имала судску вредност. „Добро пази, сине мој, да никад свој разум, не жртвујеш за љубав једне жене“, каже Креонт у „Антигони“. А Плутарх, говорећи о Антонију и Клеопатри, пет векова после таквог Софокловог песимизма, каже о љубави: „Душа заљубљеног човека живи у туђем телу.“ Дуго се веровало да љубав помућује здрав разум, јер љубав није ствар памети него осећања; а зато што је љубав истинска само кад је слепа, она не подлеже никаквим мерама разума. Жена се зато може само волети или не волети, али се не даје разумети; најбољи доказ, не разумевати жену тек откад почнемо да је волимо. Нарочити разлог што се о љубави не може правилно мислити, то је што се о њој одвећ размишља. Претерано размишљање о нечем скрене мисао на беспуће, нарочито у стварима осећања. У љубави се нарочито испитује свака појединост, сваки покрет, свака реч, поглед, алузија. Заљубљен човек је мистик који живи од привиђења, који верује у чудеса, који не верује ни оно што је очевидно, који се бори с фантомима, који измисли највећи део својих срећа и несрећа, и, најзад, који изгради планове без сразмера и без логике, сасвим противно свему како би радио да није заљубљен. А

колико заљубљени живе у опсесијама и у полулудилу, види се тек кад се такви заљубљеници најзад охладе, и отрезне, и поврате себи. Заљубљени се данас очајно воле, као што сутра могу да се очајно омрзну; а они се омрзну без стварног повода, као што су се заволели без стварног разлога.

У љубави човек тражи судбину у гаткама, храбри се речима, не верује својим очима ни ушима. Жена је ствар спола и срца, а не осведочења и филозофије. Ако од ње направите предмет мисли, онда је она изгубљена за ваша осећања. Често и све идеје које имамо о некој жени, долазе само од доброг или лошег искуства са неком сасвим другом и друкчијом женом. Најгоре говоре о жени они који су били најсрећнији у љубавима; несрећници су увек кратки у својим рефлексцијама о жени. Писци и неписци, људи дубокоумни и људи малоумни, сви говоре о женама са уопштавањем; али жену највећма нападају баш људи који су најмужевнији и физички најстраснији. О жени говоре лепо и пристojно само људи по крви хладни и за жену равнодушни. Једино онај писац који жену не би напао у шуми, неће је напасти ни у књизи. Срећом што и жена воли само нападача, који хоће да нападне како би је отео, и да је отме како би је запосео. – Извесно, једно о жени мисле млади, а друго стари; и једно богати, а друго убоги; и једно лепи, а друго ружни; и, најзад, једно здрави, а друго болесни. У љубави, као и у религији, све почива на осећању и на веровању у неверовати. Заљубљен човек мисли да увек воли први пут, иако је пре тога сто пута волео; а догађа се чак да верује како је одиста само овај пут истински волео. – Због овог нелогичног и неразумног, има у љубави толико несрећника.

2.

Срећом само што је љубав једини случај где се у несрећу срља својевољно. Мартирологија љубави је безгранична; то су *scalae demoniae* које љубавницима изгледају као краљевске степенице. У љубави не страдају само људи који су меког срца, него, напротив, највећма страдају баш они који место срца уносе своју грубу себичност, свирепу жељу да освоје, и потребу да деспотски завладају. Људи који у љубав уносе одвећ срца, мање страдају, јер срце све позлађује, и не види ништа што није добро. Егоисти су у љубави природно осуђени на муке, јер је овде љубав за жену сведена на најмању меру, а брутална љубав за себе постала непомирљива. Нико ме се не робује мрачније колико самом себи, јер наша себичност, то је тамница под земљом на којој нема прозора. – Страдају у љубави и људи од велике